

TRØNDELAG STATSADVOKATEMBETER

Riksadvokaten
Postboks 2102 Vika
0125 OSLO

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato:

22/1714 - 14 / PMS001

09.01.2023

Hørings svar - NOU 2022:9 En åpen og opplyst offentlig samtale

Denne høringsuttalelsen er avgitt av Trøndelag statsadvokatembeter, i samarbeid med og etter innspill fra Nordland statsadvokatembeter og Troms og Finnmark statsadvokatembeter.

Vi avgrenser uttalelsen til utredningen kapittel 10, og forslaget til endringer i straffeloven § 185 og §§ 156 og 265.

Hva gjelder kapittel 11, vises det til våre høringsuttalelser vedrørende Dokumentoffentlighet i straffesaker, Ragna Aarlis utredning med høringsfrist 22. august 2022, jf.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-dokumentoffentlighet-i-straffesaker/id2905160/>).

Straffeloven § 185:

Hovedutfordringen i straffebudet er å skille mellom krenkende ytringer som ikke er beskyttet av ytringsfriheten, og ytringer som er beskyttet. Vi er enig i at den nåværende ordlyden i annet ledd, som beskriver hva som er diskriminerende eller hatefull ytring, er vag og språklig foreldet (særlig uttrykket "forhåne" og "ringeakt"). Bestemmelsen bør endres for å oppnå formålet med en mer klar bestemmelse. Det beste forslaget til ny ordlyd i pkt. 10.7.1, er etter vårt syn alternativ 2, hvor det heter:

"En ytring regnes som hatefull når den på kvalifisert krenkende måte fremmer hat eller forfølgelse mot, oppfordrer eller slutter seg til integritetskrenkelser mot, eller grovt nedvurderer menneskeverdet til noen på grunn av deres .."

Vi tiltrer at dette forslaget gir leseren tydelige eksempler på hva som rammes. Videre blir det et mer klart bilde på hva som er straffbart.

Det vil være en fordel om forarbeidene redegjør for hvordan følgende problemstilling kan løses:

Person A går bort til en liten gruppe mennesker som sitter samlet på offentlig uteområde sommerstid (folksomt) og roper/sier høyt til denne lille gruppen at de skulle vært skutt for å være homofile. A verken kjenner de han snakker til eller kjenner til deres legning, men går ut fra at de var homofile, hvilket de også er. Det konkrete spørsmålet er rett og slett hva tiltaltes forsett/grove uaktsomhet må dekke; må skyldkravet dekke at han krenker enkeltpersoner som faktisk er homofile, eller er slike uttalelser i det offentlige rommet krenkende i seg selv? Hva hvis han tok feil i sin forståelse av dem og de ikke var homofile? Det er ofte enklere å identifisere andre beskyttede minoriteter som f.eks. mørkhudede og samer i samedrakt o.l., men en kan ikke alltid identifisere de homofile like entydig.

Hva gjelder § 185 er formålet med bestemmelsen "ikke primært å beskytte enkeltmennesker, men å beskytte samfunnet og utsatte grupper mot hat og intoleranse. Dette gruppevernet gjenspeiler den menneskerettslige tanken om at et flertallsdemokrati trenger et vern av mindretallet," jf 10.1 s. 185. Videre spørres det under punktet 10.6.3.5 om § 185 er subjektiv? Det presiseres der at den enkelte persons (fornærmedes) subjektive opplevelse eller mening om hva som er hatefullt ikke skal ha betydning, men at man må se hen til den alminnelige tilhørers oppfatning. Det gjøres ingen tilsvarende drøftelse av hva forsettet/den grove uaktsomheten må dekke. Er det tilstrekkelig å bevise at utsagnet om f. eks å drepe homofile krenker utsatte grupper mot hat og intoleranse, og ikke at de konkrete personene dette rettes mot i offentlig sammenheng faktisk er homofile? Vi vil mene at den konkrete uttalelsen rammes på lik linje med uttalelser rettet mot minoriteter på facebook (se bl.a. LH-2019-36965, omtalt i NOU'en på s. 193), men ser gjerne at problemstillingen omhandles og formålet klargjøres fra lovgivers side.

Straffeloven § 156 og § 265:

Videre er vi enig i forslaget til endring av §§ 156 og 265. Det er fortsatt ønskelig med et særskilt vern av de nevnte yrkesgrupper, men følgende avsnitt fra pkt. 10.6.5 er etter vårt syn treffende for synet på at dagens terskel er for lav.

"Eksempler tyder likevel på at terskelen for hva som skal være tillat å si i rettspraksis legges underlig lavt, særlig i saker som gjelder ytringer rettet mot politiet og som bøtelegges etter straffeloven § 156. Skjellsord som «tulling», «jævla idiot» og «kålorm» er nyere eksempler på ytringer som er blitt straffet."

"Ytringsfriheten fordrer toleranse for mangfold. Dette tilsier at ytringsfriheten skal øve oss alle i å tåle, i betydningen holde ut, ytringer vi misliker sterkt (jf. kapittel 3.3.6). Dette må også gjelde politiet. Det er et paradoks at når ytringer rettes mot offentlige maktutøvere, brukes straff for å ramme ytringer som er langt unna det straffbare i andre mellommenneskelige sammenhenger."

Vi er således enige i at ordet "skjellsord" i lovteksten fjernes, og videre at ordlyden både i § 156 og § 265 endres i samsvar med forslaget i pkt. 10.7.2:

For straffeloven § 156:

"Den som ved grovt krenkende ordbruk eller atferd forulemper en offentlig tjenesteperson under eller på grunn av utføringen av tjenesten, straffes med bot."

For straffeloven § 265:

"Med bot straffes den som ved grovt krenkende ordbruk eller atferd forulemper en person som nevnt i annet ledd under dennes yrkesutøvelse."

En endring av ordlyden i samsvar med dette vil heve terskelen for hvilke ytringer som er straffbare.

Forbud mot rasistiske organisasjoner

Endelig tiltrer vi kommisjonens vurderinger i kapittel 10.6.4 om at straffeloven per i dag gir et tilstrekkelig vern mot de skadevirkninger som rasistiske organisasjoner kan påføre utsatte grupper i samfunnet, og følgelig at det ikke er behov for å kriminalisere deltakelse i og rekruttering til rasistiske organisasjoner eller grupper.

Per Morten Schjetne
statsadvokat

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Gjenpart

Nordland statsadvokatembeter	Postboks 273	8001	BODØ
Troms og Finnmark statsadvokatembeter	Postboks 2503	9267	TROMSØ